P o s u d e k

Jiří Sajbt: Raná šlechta a její sídla na příkladech památek románské architektury západních Čech a Pojizeří. Rigorozní práce. Rkp. stran 186 + 13 stran obrazových příloh. Hradec Králové 2016

Autor rigorozní práce mgr.Jiří Sajbt se již několik let obírá zvoleným tématem. Předložená práce chce být, a také je, souhrnem jeho poznatků o tématice, která byla před několika lety velmi diskutovaná, dnes zájem poněkud ochabl, ač je patrné, že tématem je třeba se i nadále zabývat a zdá se, že je to nutné. Dokonce sám autor dokládá, že ani jeho práce, byť se o to snaží, není posledním slovem při řešení této jistě náročné a složité problematiky.

Teritoriálně se práce obírá regionem západních Čech a Pojizeří. Vývoj těchto regionů je z řady důvodů komparován.

Práce je rozdělena do Úvodu, šesti kapitol a řady podkapitol, Závěru, soupisu pramenů a literatury a příloh /obrazových i mapových/.

1.kapitola se obírá problematikou rané šlechty, sleduje ji v naší moderní historiografii, výzkumem jejích sídel. 2.kapitola je věnována pozdně románskému slohu jako historickému pramenu, vytyčuje periodizaci pozdního románského slohu, věnuje se tzv.Vinické skupině kostelů, tympanonům a dalším fenomenům. 3.kapitola přibližuje lokalitu Kováň a její držitele, 4.kapitola přibližuje cestu pánů ze Slivna z Pojizeří na Klatovsko a zpět do středních Čech, problematiku dvorců atp. V 5.kapitole je věnována pozornost majetku rané šlechty a problémům s jeho odhalováním, lokalizací a výkladem. Záslužně se obírá problematikou újezdů. V poslední 6.kapitole sleduje problematiku románských kostelů v zorném poli kastelologie a historické geografie (problematika dvorců, kamenných kostelů, poloh kostelů atd.) (vše na s.14-155).

Obsáhlý je seznam pramenů a literatury (156-185), který prakticky obsahuje vše, co je ke sledované problematice známo.

Práce mgr.Jiřího Sajbta je prací vyzrálého historika, byť mladého. Dává tušit, že nezpychne-li, bude velmi kvalitním přírůstkem pro české dějepisectví. Velmi oceňuji autorovu snahu po komplexnosti výzkumu, kvalitní obsah i formu práce. To dokládá i bezvadný poznámkový aparát i shrnující závěr. Snad jen k jazykové stránce bych někdy mohl mít malou připomínku, která ovšem není závažná.

K práci mám jen drobné připomínky a podněty:

s.48 - Autor píše o periodizaci románských kostelů a uvádí, že každá periodizace má svá úskalí / srovnej Durdíkova periodizace a typologie českých hradů/. Je třeba být v těchto záležitostech opatrný.

50 - Ve výkladu o tympanonech se připomíná tympanon v kostele v Hostinném. Naposledy se zajímavým výkladem přišel historik umění Ivo Kořán, "Heidenstein" vskutku podivný a těžko pochopitelný. Sborníček. Příspěvky Muzea Podkrkonoší v Trutnově. Trutnov 2007, s.25-29. Problematikou se zabývalo již mnoho, především německých, autorů. Jejich přehled v supplementu 8 sborníku Krkonoše-Podkrkonoší Historiografie Trutnovska, Trutnov 2008, s.26, pozn.44

56 - Bohuš, kladský kastelán a jeho bratři, na Úpě a Metuji-vesnice Bohuslavice /2x/, Litoboř, Ratibořice, víska s kostelem Boušín. Lze tam hledat nějakou aktivitu kladského kastelána a jeho bratrů?

57 - Kvašlice, dnes již zaniklé... Jde zřejmě o lokalitu Veselice. Název tvořen spojením předložky a jména / K Veselici, Welhota ad./. K tomu naposledy Jiří Uhlíř, Starý Ples. Vlastivěda obce. 1988, s.25-28.

106 - Vedle map stabilního katastru postrádám využití 1.vojenského mapování /1764-83/, které zachycuje v podstatě ještě středověký průběh komunikací i stav lokalit. Soudím, že toto mapování by mohlo významně přispět k řešení autorovy problematiky.

129- Kamenný palác v Týnci nad Sázavou jako výjimka. Postrádám znalost Hejnova článku Archeologický výzkum v areálu hradu v Týnci nad Sázavou ve Sborníku Vlastivědných prací z Podblanicka 12, 1971, s.70-89. Okolo plaňkami ohrazené lokality byl ale příkop.

Autorovi bych doporučil, aby se ještě věnoval problematice patrocinií, třebaže je to zdroj často nejistý vzhledem k jeho mladším proměnám. Totéž se týká komunikací.

Co lze říci závěrem? Sajbtova práce je velmi pěkná, kvalitní, několik připomínek či podnětů její kvalitu nesnižují. Proto velmi rád doporučuji uznat ji za práci rigorozní, mohu-li udělit známku, tak výbornou.

prof.PhDr. Vladimír Wolf,
FVP SlU Opava, KS Trutnov

V Trutnově 6.6.2016